

ΓΙΝΕΤΑΙ ΑΡΑΓΕ ΝΑ ΕΠΕΛΘΕΙ «ΕΞΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ» ΤΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ;

ου

Ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του 21^{ου} αιώνα είναι αναντίρρητα η εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης. Σαφώς, τα ηθικά διλήμματα, που εγείρονται είναι πολλά και καθόλου αμφισβητήσιμα. Οι μηχανές θα έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης και κατανόησης των συναισθημάτων, πιθανώς θα μπορούν να χειραγωγήσουν και εν τέλει να αντικαταστήσουν την ανθρώπινη βούληση. Η τεχνητή νοημοσύνη κατέχει εξέχουσα θέση στην καθημερινότητά μας και ερχόμαστε αντιμέτωποι με αυτή, όταν αναζητούμε μια πληροφορία στο διαδίκτυο. Ενδεικτικά, τα επονομαζόμενα φίλτρα αναζήτησης του διαδικτύου επιστρέφουν αποτελέσματα προσαρμοσμένα στο ιστορικό των προηγούμενων αναζητήσεων και προτιμήσεων των χρηστών, περιορίζοντας την πρόσβαση στην αντικειμενική πληροφόρηση. Φυσικά, οι εφαρμογές της τεχνητής νοημοσύνης δεν περιορίζονται μόνο στο διαδίκτυο, αλλά καταλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα της εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνολογίας.

Το ερώτημα, που προβληματίζει την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα, είναι εάν η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να σκεφτεί και να πράξει συνειδητά. Στο εν λόγω σημείο, αναδύονται προβληματισμοί σε ηθικό, ψυχολογικό, νομικό και κοινωνιολογικό επίπεδο. Πολλοί επιστήμονες ισχυρίζονται με κατηγορηματικό τρόπο ότι θεωρητικά δεν υπάρχει εμπόδιο στο να σκέφτονται οι μηχανές. Το πιο ουσιαστικό όμως εμπόδιο, όσον αφορά στην ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης, είναι ότι δεν διαθέτει θέληση. Τα σύμβολα, που εισάγονται σ' ένα σύστημα τεχνητής νοημοσύνης δεν έχουν νόημα γι' αυτό, εισέρχονται δηλαδή ως απλά δεδομένα. Για τους συγκεκριμένους λόγους, ίσως αργήσει η υπερανάπτυξή της.

Πώς θα μπορεί η χρησιμοποίηση της τεχνητής νοημοσύνης να βελτιώσει τη ζωή στην ουσία με έναν βιώσιμο και δίκαιο τρόπο; Μέσω της χρήσης κατάλληλων ψηφιακών υποδομών και ένα ρυθμιστικό πλαίσιο, που προστατεύει την ιδιωτική ζωή και την ελευθερία του λόγου, τα κράτη, που την χρησιμοποιούν έχουν την δυνατότητα απόκτησης οικονομικής ισχύος. Η τεχνητή νοημοσύνη εξασφαλίζει στους πολίτες καλύτερη υγειονομική περίθαλψη, ασφαλέστερες μεταφορές και φθηνότερες υπηρεσίες. Μέσω της τηλεεκπαίδευσης μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση της εκπαίδευσης των ανθρώπων. Η χρήση ρομπότ θα συντελέσει στην ασφαλέστερη διεξαγωγή ορισμένων επαγγελματιών, αλλά και στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σε άτομα, τα οποία θα χειρίζονται την επιστήμη της μηχανικής.

Η τεχνητή νοημοσύνη είναι σε θέση να ενισχύσει τη δημοκρατία, προλαμβάνοντας την παραπληροφόρηση και τις κυβερνοεπιθέσεις, με απότοκο την εξασφάλιση ποιοτικότερης ενημέρωσης. Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται ο σεβασμός στη διαφορετικότητα και περιστέλλονται οι προκαταλήψεις. Επιπλέον, μπορεί να παρέχει ασφάλεια, μέσω της επεξεργασίας βάσεων δεδομένων, όπου για παράδειγμα, μπορούν να εκτιμηθούν οι επικείμενοι κίνδυνοι από τις τρομοκρατικές επιθέσεις. Έτσι προλαμβάνεται αποτελεσματικότερα το έγκλημα και απονέμεται η δικαιοσύνη. Τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να προσφέρουν ισχυρά εργαλεία για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Για παράδειγμα, η κλιματική αλλαγή μπορεί εν μέρει να αντιμετωπιστεί με την μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Προηγμένα συστήματα πρόγνωσης καιρού, που συνδυάζουν την τεχνητή νοημοσύνη με φυσικά μοντέλα και τοπικά δεδομένα, προσφέρουν ένα νέο σύνολο εργαλείων για την παροχή ακριβέστερης και ταχύτερης πρόβλεψης ακραίων καιρικών φαινομένων.

Στον αντίποδα, οι κίνδυνοι, που ελλοχεύουν από τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης είναι πολυάριθμοι και τρομακτικοί. Ένα σημαντικό ζήτημα, που εγείρεται, όσον αφορά στην εφαρμογή της, είναι η απόδοση ευθυνών, σε περίπτωση δυσλειτουργίας των συστημάτων της. Λόγου χάριν, σε ποιόν θα καταλογίζονται οι ευθύνες σε περίπτωση ενός ατυχήματος με όχημα χωρίς οδηγό; Ποιος θα ήταν ο υπαίτιος; Ο ιδιοκτήτης, ο κατασκευαστής ή ο προγραμματιστής; Τα ηθικά διλήμματα, που προκύπτουν είναι αρκετά. Ακόμα, μέσω της χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης μπορούν να παραβιαστούν τα ατομικά δικαιώματα του ανθρώπου, με αποκρύφωμα εκείνο της προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων. Σύνηθες φαινόμενο αποτελεί η περισυλλογή προσωπικών δεδομένων των χρηστών του διαδικτύου, που χρησιμοποιούνται για την καταναλωτική τους χειραγώγηση.

Εμβραθύνοντας, η τεχνητή νοημοσύνη μπορεί να απειλήσει τους δημοκρατικούς θεσμούς. Κατά καιρούς έχει κατηγορηθεί για τη δημιουργία «θαλάμων αντήχησης» ή αλλιώς “echo chambers”. Συγκεκριμένα, η προγενέστερη διαδικτυακή συμπεριφορά ενός ατόμου, εμφανίζει περιεχόμενο, το οποίο αντιστοιχεί μόνο στις προτιμήσεις του χρήστη, αντί για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος, που να ενθαρρύνει την πολυφωνία απόψεων και τον δημόσιο διάλογο. Παράλληλα, η ύπαρξη ρεαλιστικών- παραποιημένων βίντεο “deepfakes” είναι επιβλαβής τόσο για τη φήμη ορισμένων ανθρώπων, όσο και για την πολιτική χειραγώγηση των πολιτών. Τέλος, μπορεί μέσω της

δυνατότητας εντοπισμού και ανάλυσης των προφίλ των ανθρώπων να περιορίσει την ελευθερία της ειρηνικής συγκέντρωσης των ανθρώπων, στοχοποιώντας άτομα, που ασπάζονται συγκεκριμένες ιδεολογίες. Η τεχνητή νοημοσύνη έχει σημαντικό αντίκτυπο στον χώρο της εργασίας. Αναμένεται να εξαλείψει πληθώρα επαγγελμάτων, παρόλη τη βελτιστοποίηση, που παρέχει στις υπάρχουσες θέσεις εργασίας, καθώς και την διασφάλιση σωστής κατάρτισης και εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού.

Εν κατακλείδι, η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να αποτελέσει και ευχή και κατάρα για το μέλλον της ανθρωπότητας. Τα «ευφυή συστήματα» είναι σε θέση να βελτιστοποιήσουν την ποιότητα ζωής των ανθρώπων, να εξασφαλίσουν ευδαιμονία και να παρατείνουν το προσδόκιμο ζωής. Από την άλλη, ωστόσο, μπορεί να άρουν την ανθρώπινη παντοδυναμία και να την αντικαταστήσουν. Ήδη, οι ανθρώπινες κοινωνίες και το φυσικό περιβάλλον δεινοπαθούν από την ακόρεστη και άπληστη κατάχρηση της τεχνολογίας. Πόσο μάλλον, εάν οι μηχανές αναλάβουν τα ηνία και απεμπολήσουν οποιοδήποτε ψήγμα ηθικού φραγμού, που πιθανόν θα λειτουργούσε ως τροχοπέδη στην ακόρεστη τάση ορισμένων ανθρώπων για εξουσία και οικονομικό έλεγχο!

Ματίνα Κωστοπούλου, 6/1/2023